

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

*Полукаров О. І., канд. техн. наук (каф. ОППЦБ КПІ ім. Ігоря Сікорського);
Салабай В. О., студент (гр. УВ-51, ФММ КПІ ім. Ігоря Сікорського)*

Україна, обравши європейський вектор розвитку, повинна всіма можливими способами використовувати європейський досвід у сфері охорони праці та поглиблювати міжнародне співробітництво, для подальшого розвитку і можливості вступу до ЄС.

На сьогодні підвищення рівня охорони праці та забезпечення нормальних робочих умов є одним з ключових напрямів у політиці Євросоюзу. Нові технології, глобалізація та безперервні демографічні зміни призвели до далекосяжних змін у світі праці та нових викликів для здоров'я та безпеки працівників. Європейське агентство з безпеки та гігієни праці розглянуло еволюцію нових моделей роботи і ризиків, що виникають для того, щоб адаптувати закони до європейських стратегічних дій, що відбуваються. Отримана в результаті Стратегія дій щодо безпеки та гігієни праці Європейського Союзу (ЄС) на 2017-2020 роки повністю враховує ці вимоги [1].

Дана стратегія визначає три основні завдання щодо охорони здоров'я та безпеки праці [7]:

- **для підвищення ефективності реалізації існуючих правил охорони здоров'я та безпеки**, зокрема, шляхом підвищення потенціалу мікро- і малих підприємств, щоб створити ефективні стратегії запобігання ризикам;
- **щоб покращити запобігання захворюванням, пов'язаним з роботою**, шляхом вирішення нових та виникаючих ризиків, не забуваючи про існуючі ризики
- **щоб врахувати старіння робочої сили ЄС**.

Також пропонується вирішення наступних викликів різноманітними діями в рамках семи ключових стратегічних цілей [4]:

• **Подальша консолідація національних стратегій в галузі охорони здоров'я та безпеки** шляхом, наприклад, координації політики та взаємного навчання.

• **Надання практичної підтримки малим та мікропідприємствам**, щоб вони могли краще дотримуватися правил охорони здоров'я та безпеки. Компанії отримали б вигоду від технічної допомоги та практичних інструментів, таких як Інтерактивна Оцінка Ризиків (OiRA), веб-платформа, що надає секторні інструменти оцінки ризиків.

• **Поліпшення виконання умов державами-членами**, наприклад, шляхом оцінки результатів діяльності національних інспекцій праці.

• **Спрощення існуючого законодавства**, де це необхідно, для усунення непотрібного адміністративного тягаря, при збереженні високого рівня захисту здоров'я та безпеки працівників.

• **Увага до старіння європейської робочої сили** та покращення профілактики захворювань, пов'язаних із роботою, для вирішення існуючих та нових ризиків, таких як наноматеріали, зелені технології та біотехнології.

• **Покращення статистичного збору даних**, щоб мати кращі факти та розробляти інструменти моніторингу.

• **Посилення координації з міжнародними організаціями** (такими як Міжнародна організація праці (МОП), Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) та Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та партнерами з метою сприяння зменшенню кількості нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань та вдосконалення умов праці по всьому світу.

Зростаюча зацікавленість у питаннях охорони праці сприяла створенню мережі органів з особливими заходами, такими як EU-OSHA та Eurofound. MODERNET (Моніторинг тенденцій професійних захворювань та виявлення нових та нових ризиків у мережних мережах). Співпраця між цими центрами, які досліджують професійні захворювання та травми, пов'язані з роботою, в деяких країнах ЄС. Його мета - розробити мережу для обміну знаннями, яка дозволить швидше досліджувати та перевіряти нові ризики щодо охорони праці. Це також дозволить провести порівняльну оцінку та розробку нових методів підвищення інформації про тенденції професійних захворювань. У той же час окремі країни вже створили інфраструктуру для прогресу від концепції запобігання до ідеї загальної популяризації та інтеграції добробуту на робочому місці. Модель визнає активну роль профспілок, що сприяє широкому загальному зростанню навичок та підходу до управління охороною здоров'я та безпеки. Отримані превентивні заходи стають дедалі ефективнішими для єдиної компанії та загальних рівнів [6].

Успіх цієї моделі призвів до того, що ЄС через свою політику сусідства (наприклад, "Східне партнерство" та "Союз для Середземномор'я") приймає активну участь у поліпшенні умов роботи працівників, які працюють за межами Союзу, з метою узгодження їхньої практики у цій сфері.

В багатьох країнах охорона праці вже розглядається не як вимога суспільства про збереження здоров'я громадянина, а як основна мета підприємства на рівні з комерційним успіхом. В усіх європейських країнах створені спеціальні державні органи, що контролюють виконання законодавства з охорони праці, техніки безпеки та здоров'я працівників. Страхування від нещасних випадків і професійних захворювань є нормою для кожної зі сторін, тому рівень травматизму та нещасних випадків мінімальний [2].

За даними Євростату рівень травматизму на підприємствах країн Євросоюзу коливається від 0,5 до 5,56 % на 100000 осіб. В Україні за даними Державної служби статистики цей показник складає 4,3%, але не слід забувати, що більшість випадків взагалі не фіксується або приховується, якщо б насправді відображались всі випадки травматизму під час виробництва, то цей показник сягав 9-10%, як це б прикро не звучало (рис. 1) [3, 5].

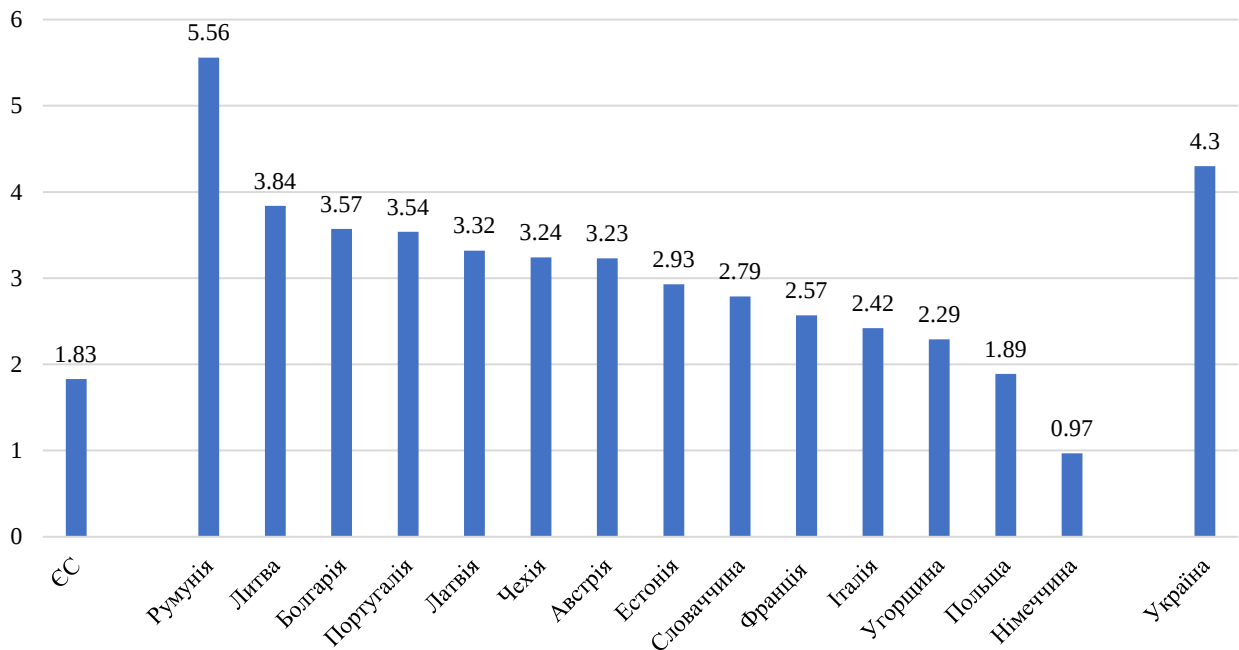

Рис. 1. Рівень травматизму під час виробництва в країнах Євросоюзу та Україні, % до 100000 осіб [3, 5]

Ключовим органом для забезпечення безпечних та здорових умов праці в країнах Євросоюзу виступають профспілки. Вони можуть одержувати інформацію з питань гігієни та безпеки умов праці, проводити моніторинг та консультації з питань, пов'язаних з охороною праці. Так, майже у всіх країнах прийняті правові акти загального характеру, що представники профспілок мають доступ до будь-якої інформації, необхідної їм для виконання своїх задач, або що з ними проводяться консультації з усіх питань, що стосується безпеки праці, охорони здоров'я і добробуту [1].

Профспілки відіграють не останню роль у діяльності підприємств і мають право на одержання і розгляд періодичних документів про заходи, які підприємство має намір здійснити в області гігієни і безпеки праці, і навіть доступ до річних програм діяльності адміністрації. Крім доступу до інформації, профспілки та їх представники мають право на проведення інспектування робочих місць та розслідуванні випадків виробничого травматизму та нещасних випадків на рівні з інспекціями даної сфери [2].

Опитування 39 країн - членів Міжнародної комісії з охорони праці (ІСОН) на всіх континентах показало, що покриття послугами з охорони праці у % від загальної кількості зайнятого населення коливається в межах від 3 до 97%. У середньому 81% загальної кількості працівників в опитаних країнах не мали доступу до послуг; загальна оцінка складає 85-90%. У 14 країнах ЄС, де проводилось опитування, середнє значення охоплення охороною праці становило понад 65% з великою різницею між Грецією (18%) та Бельгією (97%), але вона була значно нижчою (близько 30%) - у чотирьох опитаних країнах-кандидатах на вступ до ЄС, в тому числі і Україна [5].

В Україні ситуація в сфері охорони праці на підприємствах є не найкращою серед країн Європи. Щодня люди отримують травми різного роду, причиною яких є несприятливі умови праці, відсутність належного інформування працівників про можливі нещасні випадки. Тому приділення уваги з боку держави та з боку підприємств до охорони праці є одним з ключових питань, для зміцнення добробуту та стану працівника на роботі [2].

Отже, європейський досвід у сфері охорони праці може бути корисним при реалізації завдань, пов'язаних з удосконаленням стану охорони праці в нашій країні. Аналіз досвіду європейських країн з охорони праці та його впровадження в Україні здатні прискорити функціонування дієвого механізму формування та реалізації державної політики у даній сфері. Зокрема необхідно на законодавчому рівні встановити ефективний контроль за дотриманням вимог законодавства з охорони праці; збільшити фінансування програм у даній сфері, покращити інформаційне забезпечення, навчання та співробітництво працівників; удосконалити систему запобігання нещасним випадкам під час виробництва та зменшити виникнення професійних хвороб; проводити обов'язкове страхування працівників; узгодити вітчизняних законів та нормативно-правових актів у відповідність директивам ЄС.

Література

1. Дзюба Т. А. Досвід зарубіжних країн у реалізації заходів з охорони праці / Т.А. Дзюба – К.: КНЕУ, 2017. – 215 с
2. Ізуїта П. О. Досвід європейських країн у сфері охорони праці. // “Інформація і право”, № 2(11) / 2015.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Європейської комісії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/>.
5. Офіційний сайт Європейської служби статистики [Електронний ресурс]. – Режим: доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home>
6. Суботіна І. Ю. Досвід країн Європейського союзу в сфері охорони праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua>.
7. European Agency for Safety and Health at Work. Priorities for Occupational Safety and Health Research in Europe: 2017–2020. Luxembourg. Publications Office of the European Union 2017.